

Educacion Herencia di Sclavitud 2008

In dit boek ga je veel leren over een belangrijk onderwerp. We gaan het hebben over slavernij. Weet je wat dat is?

Fundacion Exposicion Herencia di Sclavitud

Herencia di Sclavitud Aruba

Welkom in dit schoolboek

In deze lessen ga je veel leren over een belangrijk onderwerp. We gaan het hebben over slavernij. Weet je wat dat is? Mensen maken andere mensen tot hun bezit. Een mens wordt een ding, zoals je een auto hebt of een playstation!

Deze lessen zijn gemaakt omdat er op Aruba in 2008 een grote tentoonstelling is (was) over slavernij. Daarin laten we zien hoe slavernij is ontstaan en hoe slavernij er op Aruba en in andere landen uit heeft gezien. Ook zien we dat slavernij nog steeds bestaat, bijvoorbeeld van kinderen die voor weinig geld hard moeten werken.

In dit boek kom je dat allemaal tegen.

In de lessen kom je vragen en opdrachten tegen, maar ook verhalen van vroeger en nu. Als je deze lessen hebt gedaan, is het leuk en leerzaam om naar de tentoonstelling te gaan. Ook komt er nog een groot boek uit waarin je alles nog eens kunt terugzien.

In dit boek mag je NIET schrijven, maak dus alle opdrachten in je schrift.

We wensen je heel veel plezier.

De redacteuren
namens Fundacion Exposicion Herencia di Sclavitud

Kees de Jong en Luc Alofs

ISBN: 978-99904-0-827-0

Redactie: Kees de Jong en Luc Alofs
Uitgever: Fundacion Exposicion Herencia di Sclavitud
Lay out: FREEWAY N.V.
Ontwerp omslag: FREEWAY N.V.
Druk: Interprint Aruba

Dit is een schooluitgave van Fundacion Herencia Sclavitud Aruba, met medewerking van het Instituto Pedagogico Aruba, de afdeling Curriculumontwikkeling van Directie Onderwijs Aruba en het Wereldmuseum in Rotterdam (Nederland).

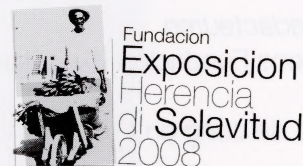
De teksten en opdrachten zijn gemaakt door studenten van het Insitituo Pedagogico Aruba. Dit waren Valerie Briesen, Juliet van der Linden, Elsa Rincones, Muriel Roos, Kathleen Vrolijk, Henry Barrera en Juan Wever. Zij maakten daarbij gebruik van onderwijsmateriaal van het project 'De Erfenis van de Slavernij' van het wereldmuseum te Rotterdam, Nederland. Ook zijn lessen gebruikt die eerder zijn gemaakt door studenten van het IPA. De begeleiding en redactie was in handen van Kees de Jong en Luc Alofs.

Met dank aan: Henry Barrera, Valerie Briesen, Juliet van der Linden, Elsa Rincones, Muriel Roos, Kathleen Vrolijk en Juan Wever (IPA-studenten), Gracy Dijkhoff (Directie Onderwijs, afdeling Curriculumontwikkeling), Ada Corbee (Wereldmuseum, Rotterdam). Stichting NAAM, Curaçao. Archivo Historico Aruba, Biblioteca Nacional, Instituo di Cultura Aruba, Instituo Pedagogico Aruba, Museo Historico Aruba.

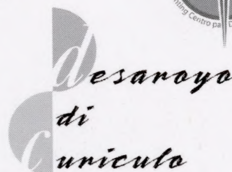

wereldmuseumrotterdam

Slavernij

Hoofdstuk 1

LES 1

Wat is slavernij?

Het woord slaaf wordt nog al eens gebruikt. Maar wat is een slaaf nu eigenlijk? Heel simpel gezegd: een slaaf is iemand die niets over zichzelf te zeggen heeft en op ieder moment moet gehoorzamen aan de persoon die de baas over hem is. Als slaaf ben je dus het eigendom van iemand en heb je niets in te brengen. Zo zagen mensen dat ook en daarom werden slaven behandeld als dingen. Je kon ze kopen, verkopen, geven, maar ook krijgen als een cadeautje.
Bij slavernij denken we al snel aan Afrikaanse slaven. Deze slaven werden als dieren behandeld. Hun hoofden werden kaalgeschoren, als het nodig was werden ze geboeid en vaak kregen slaven het merkteken van de baas waar ze werkten op hun borst gebrand. Vooral op de reis naar de slavenhouders toe, werden ze slecht behandeld. Maar ook op de plaats van bestemming wachtte hen weinig goeds. De slaven moesten lang en hard werken en werden om de kleinste fouten gestraft. Als er niet hard genoeg werd gewerkt, kwam de zweep er aan te pas. Daar komt nog eens bij dat slaven voor het werk dat ze deden nauwelijks of geen beloning kregen.

Opdracht 1

Leg in je eigen woorden uit wat een slaaf is

Wanneer en waar is slavernij begonnen?

In de Bijbel wordt al over slaven, slavernij en slavenhandel geschreven. Bijvoorbeeld de verkoop van Jozef als slaaf naar Egypte. Het hele Joodse volk was in slavernij in Babylon en ook Egypte geraakt, waaraan het kon ontsnappen onder leiding van Mozes De Bijbel geeft ook uitvoerige regels voor het behandelen van slaven. Zo is het volgens het Oude Testament verboden om Joden voor altijd in slavernij te houden (Exodus 21:2).
Slavernij bestaat al heel lang. Slaven kon men goed gebruiken bij het zware werk. De Grieken en de Romeinen kenden ook slaven. Als men een oorlog had gewonnen werden de verliezers vaak als slaven meegenomen. Soms werden de slaven op slavenmarkten verkocht, meestal om te gaan werken als

huisslaaf, in de mijnen of als landbouwslaaf.
In de 16e en 17e en 18e eeuw werden de slaven uit Afrika gehaald. Veel Afrikanen werden tot slaaf gemaakt. Deze slaven werden naar het caraïbisch gebied, Noord- en Zuid Amerika gebracht. Portugezen, Spanjaarden, Nederlanders en Engelsen verdienden heel veel geld met deze handel in mensen.
Slavernij bestaat nog steeds. In les 2 kun je daar meer over lezen.

Opdracht 2

Zoals je in de tekst hebt gelezen bestaat slavernij al heel lang.
Vind je het belangrijk dat kinderen les krijgen over slavernij? Leg in je eigen woorden uit waarom je dit wel of niet belangrijk vindt.

Hoe kon je een slaaf worden?

Er waren een aantal manieren hoe je tot slaaf werd gemaakt:
- in oorlog als krijgsgevangene, als oorlogsbuit,
- als je ouders slaaf waren (erfelijk),
- als je schulden had, dan werkte je totdat je schulden waren afgelost, of je verkocht je kinderen om schulden af te betalen,
- als straf voor een misdaad,
- tijdens een ontvoering/overval (met name voor de ***Atlantische slavenhandel**** waren er veel overvallen op dorpen, puur om slaven te krijgen).

**Atlantische slavenhandel:* Slaven uit Afrika werden over de Atlantische oceaan naar Amerika en het caraïbisch gebied gebracht. Het groeide snel uit tot een welvarende handel. De vraag naar slaven werd steeds groter en meer slaven werden naar Amerika en het caraïbisch gebied vervoerd.

Het werk van een slaaf

Er zijn verschillende soorten slaven. Daarmee bedoelen we het soort werk dat de slaven moesten doen. Je had slaven die in het huis of de tuin van hun eigenaar werkten. Daarnaast waren er veel slaven die op plantages werkten. Op de plantages werd katoen of suikerriet verbouwd. Deze slaven werden plantageslaven genoemd. Ook voor het werken in de mijnen werden slaven gebruikt. In Brazilië en op veel eilanden in het Caraïbisch gebied waren grote suikerrietplantages. In de Verenigde Staten waren er plantages met katoen. In Colombia werkten de slaven in grote zilvermijnen. Ook op Aruba waren er vroeger slaven.

Opdracht 3

a) Maak een lijstje van de soorten werk die door slaven gedaan werden.
b) Wat is volgens jou het lichtste werk dat slaven deden en welke slaven hadden het denk je het zwaarst? Leg uit waarom je dat denkt

Opdracht 4

Bekijk dit plaatje goed en beantwoord de volgende vragen!

a) Wat voor soort slaven zie je op dit plaatje?
b) Wat voor werk zijn ze aan het doen?
c) In welk land zou dit zijn?
d) Naast slaven zie je ook twee mensen op een paard. Wat denk je dat zij aan het doen zijn?

LES 2

Moderne slavernij

Slavernij komt nog steeds voor. Over heel de wereld kom je het nog tegen, vooral kinderen en vrouwen zijn er slachtoffer van. Een vorm van moderne slavernij is 'kinderarbeid'.Kinderarbeid betekent dat kinderen werken, meestal voor (weinig) geld. Ongeveer 250 miljoen kinderen onder de 14 jaar in de wereld werken. De meeste kinderen daarvan wonen in Azië, Afrika en Latijns-Amerika. Maar ook in Europa en de Verenigde Staten komt kinderarbeid voor. Misschen heb je ook wel eens gehoord over 'vrouwenhandel'? Het zijn vrouwen die in hun eigen land niet genoeg geld kunnen verdienen. De vrouwenhandelaar belooft de vrouwen een goede baan in het buitenland. Wanneer ze in het buitenland aankomen nemen ze het paspoort van de vrouwen af en moeten ze werken als prostituee. Van het geld dat ze verdienen mogen ze maar een klein beetje voor zichzelf houden. Op die manier ben je dan van iemand anders en geen baas over jezelf; dat is ook slavernij.

Opdracht 1

a) Waarom denk je dat er nog zoveel kinderen op de wereld zijn die moeten werken?
b) Waarom denk je dat vrouwenhandelaren het paspoort van de vrouwen afnemen?

Wanneer is werken verkeerd voor kinderen?

Als je gewoon een klusje doet voor je vader en moeder, zoals afwassen of helpen met het vlechten van een mand, is dat goed voor je, daar leer je van. Werken is slecht voor je als je pijn krijgt in je lichaam, als je niet meer eigen baas bent over jezelf en als je er raar van wordt in je hoofd. Denk bijvoorbeeld aan heel de dag zware bakstenen sjouwen, of zonder bescherming werken in een glasfabriek. Ook gebeurt het wel dat ouders schuld hebben bij iemand en dat hun kind dan moet werken om de schuld terug te betalen (schuldslavernij). Dan blijven ze vaak heel hun leven werken en kunnen ze niet naar school. Heel erg is het als mensen misbruik maken van kinderen: ze moeten met iemand naar bed om geld te verdienen (prostitutie). Vaak blijven meisjes dat heel hun leven doen, omdat ze niets anders in hun leven geleerd hebben. Ze zijn geen baas meer over hun lichaam. Dit zijn allemaal voorbeelden van kinderslavernij.

Opdracht 2

a) Leg in je eigen woorden uit wat het verschil is tussen klusjes doen en kinderslavernij?
b) Zou jij een oplossing kunnen bedenken zodat kinderen in de wereld niet meer zo jong moeten gaan werken?

Wat voor soort werk doen de meeste kinderen die in de kinderslavernij zitten?

De kinderen over de hele wereld doen heel veel verschillende soorten werk. Soms werken ze in een fabriek waar bijvoorbeeld kleding, speelgoed of sportschoenen gemaakt worden. Andere kinderen werken buiten en plukken thee of koffie. Misschien ben je wel eens op vakantie geweest naar een land waar kinderen op straat snoep verkopen, de ramen van je auto wassen als je voor een stoplicht staat of schoenen poetsen. Speelgoed en kleding uit landen waar kinderslavernij voorkomt zijn vaak goedkoop. Dat komt omdat de kinderen heel veel uren per dag werken en heel weinig verdienen.

Opdracht 3

Hier boven staan drie foto's van kinderen. Bekijk de foto's goed.

a) Schrijf bij elke foto wat je ziet.
b) Alle drie de kinderen zijn aan het werk. Denk je dat dit voorbeelden zijn van kinderslavernij? Waarom denk je dat?

Opdracht 4

Wanneer je in de winkel staat en er liggen twee voetballen of twee soorten speelgoed. De ene is gemaakt door kindslaven en is goedkoop. De ander is duurder maar niet gemaakt door kinderen. Je hebt op dat moment niet zoveel geld maar wil het speelgoed wel graag hebben, welk van de twee zou je dan kopen en waarom?

LES 3

Kinderen hebben ook rechten!

Het verhaal van Murugan

Murugan is 12 jaar en woont in India. Samen met zijn familie en het gezin van zijn zus woont hij in een huis met maar één kamer.
Toen Murugan 10 jaar was moest hij gaan werken. Zijn ouders werkten allebei, maar verdienden niet genoeg om 9 mensen eten te geven. Daarom leenden zijn ouders geld van Raja, een mudlali (een lener) uit het dorp. Daar konden ze weer even mee vooruit, dachten ze. Maar een week nadat ze het geld hadden geleend, kwam Raja terug. Hij wilde al het geld in één keer terug hebben, met rente. De ouders van Murugan konden de lening natuurlijk niet in één keer terugbetalen. Raja dwong Murugan daarom bij hem te werken totdat al het geld was terugbetaald. Met het kleine beetje dat Murugan verdiende, kon dat jaren gaan duren.
Murugan verpakt tabaksbladeren. Hij werkt 7 dagen per week en wel 12 uur per dag. Murugan werkt samen met twee andere kinderen, maar daar mag hij niet mee praten. Als ze met elkaar praten en niet hard genoeg doorwerken worden Murugan en de andere twee kinderen gestraft. In India zijn er veel kinderen als Murugan.

Opdracht 1

Wanneer je thuis een computer hebt met internet probeer dan te kijken of je nog meer informatie kunt vinden over kinderarbeid in India. Neem wat je gevonden voor de volgende les mee en laat het aan de leerlingen van je klas zien.

Opdracht 2

Schrijf een gedicht, verhaal of stukje voor de krant over vrijheid. Schrijf op hoe jij zelf denkt over (on)vrijheid of wat voor gevoel er voor jou bij vrijheid hoort. Als je kiest voor een gedicht dan hoeft het niet te rijmen.

Hieronder staan wat punten die je misschien kunnen helpen als je zelf niet precies weet waar je over moet schrijven.

- Op welke manieren kun je vrij zijn? (vrij van school, vrij van taken, vrij van onderdrukking, vrij van zorgen, enzovoort)
- Zijn we op Aruba vrij? Waarom denk je dat?
- Welke kinderen en volwassenen op de wereld zijn niet vrij denk bijvoorbeeld aan kinderarbeid, onderdrukking en oorlog.
- Hoe voelt het voor jou om vrij te zijn? Welke woorden horen daarbij? (vrolijk, blij, zorgeloos, vlinder, los enzovoort)
- Hoe voelt het om niet vrij te zijn, denk je? Welke woorden horen daarbij? (gespannen, zenuwachtig, voorzichtig, vastgehouden enzovoort)
- Wat is vrijheid eigenlijk?

Alle kinderen hebben gelijke rechten

Kinderen zijn mensen en mensen hebben rechten. Dat weet ieder kind! Toch was het voor grote mensen (volwassenen) nodig om een kinderrechtenwet te maken. Anders zouden er wel eens mensen kunnen zijn – op Aruba, in Nederland, India en andere landen – die dit vergeten.
De kinderrechtenwet is in november 1989 gemaakt. Daarom is de maand november elk jaar kinderrechtenmaand.

De 10 universele rechten van het kind

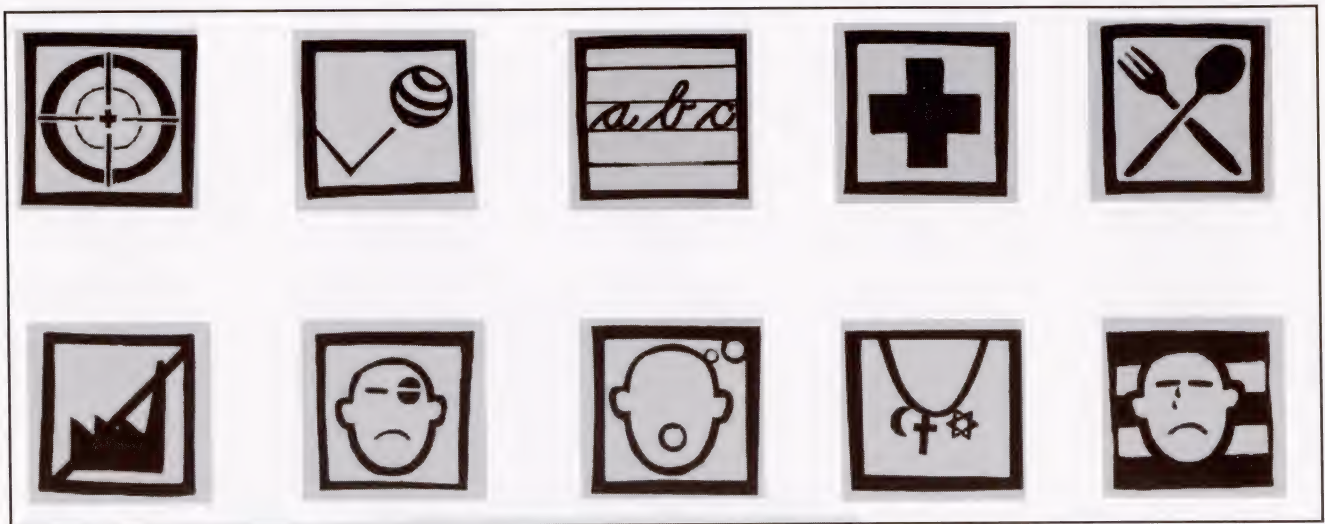
1. Ieder kind heeft recht op genoeg en gezond eten.
2. Ieder kind heeft recht op onderwijs.
3. Ieder kind heeft recht op een gezond leven.
4. Geen enkele kind mag gedwongen worden te werken.
5. Geen enkele kind mag mishandeld worden.
6. Geen enkele kind mag slachtoffer worden van oorlog of seks.
7. Kinderen mogen zeggen wat ze denken en wat ze voelen.
8. Kinderen mogen hun eigen geloof hebben.
9. Kinderen hebben recht om te spelen.
10. Kinderen zonder familie of kinderen die vluchteling zijn en/of kinderen met een handicap hebben voorrang.

Opdracht 3

a) Welke van de 10 universele rechten krijgt Murugan niet? Leg uit waarom.
b) Waarom zijn de rechten van het kind belangrijk, kun je dat in je eigen woorden opschrijven?

Opdracht 4

Hieronder zie je 10 plaatjes. Laat de juffrouw of meester een kopie maken van de plaatjes. Elk plaatje hoort bij een kinderrecht. Zet bij elk plaatje om welk kinderrecht het gaat.

Opdracht 5

Er zijn dus universele rechten van het kind. Toch komt kinderarbeid en kinderslavernij nog steeds voor. Waarom denk je dat dat komt?

De Caraïbische erfenis

Hoofdstuk 2

LES 1

De driehoekshandel

De slavenhandel die in de 15e eeuw op kleine schaal begon, groeide al snel uit tot een welvarende handel. De vraag naar slaven werd steeds groter. Steeds meer slaven werden naar Amerika en het caraïbisch gebied vervoerd. Toen de slavenhandel groeide, nam ook de handel toe in Europese goederen die naar Afrika werden verscheept, en in tropische producten die uit Noord- en Zuid-Amerika werden meegenomen. Vooral Amerikaanse en Britse slavenhandelaars waren met deze afschuwelijke mensenhandel rijk geworden. Maar ook de Portugezen, Spanjaarden en Nederlanders waren actief in de slavenhandel. Grote aantallen slaven werden vanuit Afrika naar Amerika en het Caraïbisch gebied gevoerd. De slaven leefden onder verschrikkelijke omstandigheden.
De slavenhandel tussen Afrika en Amerika wordt vaak de driehoekshandel genoemd, omdat de slavenschepen op hun tochten tussen Europa, Afrika en Amerika een driehoekige route aflegden over de Atlantische Oceaan. De schepen maakten drie reizen achterelkaar:

A. Vanuit West-Europa vertrokken de schepen naar West-Afrika met aan boord een lading van geweren, ijzeren staven en alcohol. Deze producten werden in West-Afrika geruild tegen slaven.
B. Vanuit West-Afrika vertrokken de schepen naar Amerika met een lading slaven, die daar verkocht werden.
C. Met allerlei goederen aan boord, zoals suiker, rum, katoen, koffie en tabak, vertrokken de schepen vanuit Noord-Amerika en het caraïbische gebied weer naar West-Europa.

Opdracht 1

Plaatje 1 is een kaartje van de driehoekshandel alleen de pijltjes ontbreken. Laat de juffrouw of meester een kopie maken van het kaartje.
Geef met pijltjes de route aan die de schepen maakten.

Opdracht 2

Welke producten hoorden bij welke van de drie reizen?

A. Slaven: van .... naar ....

B. Geweren, ijzer en alcohol: van .... naar ....

C. Suiker, koffie, tabak: van .... naar ....

Vanaf 1600 hadden de Europeanen mensen nodig om te werken op de plantages in hun nieuwe koloniën. Deze koloniën lagen in Zuid-, Midden- en Noord-Amerika en in het Caraïbisch gebied. In totaal hebben de Europeanen 12 miljoen Afrikanen als slaven gebracht uit Afrika. Eerst dwongen zij de Indianen het werk te doen. Maar het werk was te zwaar voor de Indianen. De Europeanen brachten ziekten met zich mee die de Indianen niet kenden. Ze hadden hier geen weerstand tegen en daarom stierven er veel.

Opdracht 3

Wanneer begonnen de Europeanen met de handel in Afrikaanse slaven?

- vanaf 1500
- vanaf 1600
- vanaf 1700

Opdracht 4

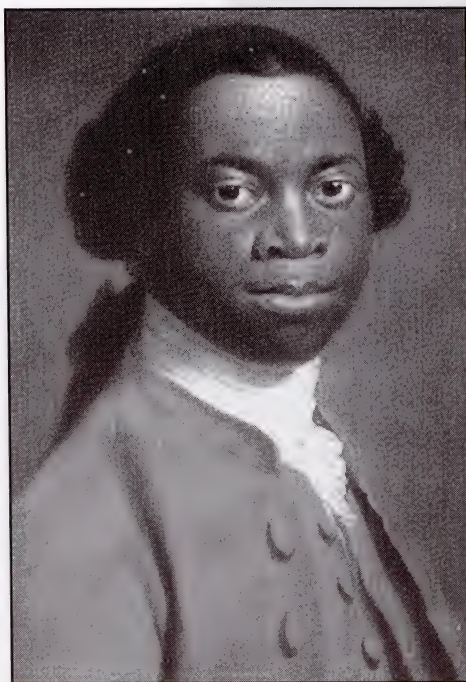
Hoeveel mensen hebben de Europeanen als slaaf naar Amerika gebracht?

- ongeveer 1 miljoen
- ongeveer 5 miljoen
- ongeveer 12 miljoen

Opdracht 5

De meeste slaven werkten...

- op de plantage
- als huisslaaf
- in de stad

Olaudah Equiano (1745-1797)

Equiano was een slaaf die leerde lezen en schrijven. Hij heeft een boek geschreven over zijn leven. Lees hoe hij op zijn 10e werd ontvoerd door slavenjagers.
'Op een dag was ik alleen thuis met mijn zus. Toen klommen twee mannen over de muren van het dorp. Ze grepen ons vast. Voordat we konden schreeuwen, deden zij een prop in onze mond en renden met ons het bos in. Ze droegen ons zover als zij konden. Toen ik op een dag om hulp riep, stopten ze me in een grote zak. We bleven reizen, over land en water, door vele landen met vele volken. Na 7 maanden kwamen we aan de kust.'

Opdracht 6

Wat denk je dat er gebeurd is met Equiano nadat het schip eindelijk aan de kust aankwam?

LES 2

De reis over de Atlantische oceaan

Gevangen genomen en verkocht
De Europeanen kochten de slaven van Afrikaanse handelaren aan de kust. De Europeanen wilden steeds meer slaven en betaalden goed. Daarom begonnen de Afrikanen meer oorlog te voeren om aan slaven te komen. Ook gingen gewapende Afrikanen speciaal op pad om dorpen te overvallen en de mensen meteen te ontvoeren. De gevangenen moesten dagenlang lopen naar de kust. Al die tijd waren ze geboeid.

Aan de kust werden de slaven verkocht aan de Europese handelaren. Elke verkochte slaaf kreeg een brandmerk op de huid.

Opdracht 1

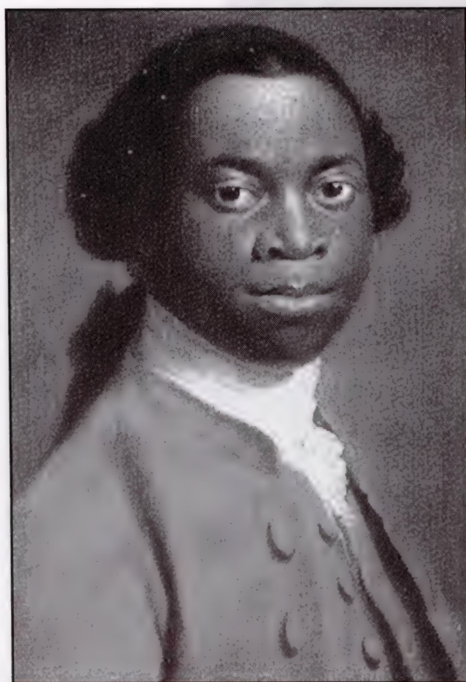
a Weet jij wat een brandmerk is? Als je het niet weet kun je het woord opzoeken in het woordenboek. Een brandmerk is ......

b Waarom denk je dat de slaven een brandmerk kregen?

Opdracht 2

Door oorlog te voeren namen de Afrikanen steeds meer slaven. De Europeanen wilden steeds meer slaven en betaalden een goede prijs. Wie vind je hebben nu de schuld van de slavernij, de Afrikanen of de Europeanen? Waarom vind je dat?

De grote oversteek
Als het schip vol genoeg was, begon de reis naar de andere kant van de Atlantische oceaan. De reis duurde 2 tot 4 maanden. De slaven lagen en zaten op elkaar geperst in de ruimen van het schip. Het stonk er en de hitte was ondraaglijk. Ze mochten wel regelmatig het dek op. Ze kregen weinig eten en drinken. Velen werden ziek en stierven. Sommige slaven kozen zelf voor de dood en sprongen overboord.

Olaudah Equiano (1745-1797)

Equiano was een slaaf die leerde lezen en schrijven. Hij heeft een boek geschreven over zijn leven. Lees hoe hij op zijn 10e werd ontvoerd door slavenjagers.

'Op een dag was ik alleen thuis met mijn zus. Toen klommen twee mannen over de muren van het dorp. Ze grepen ons vast. Voordat we konden schreeuwen, deden zij een prop in onze mond en renden met ons het bos in. Ze droegen ons zover als zij konden. Toen ik op een dag om hulp riep, stopten ze me in een grote zak. We bleven reizen, over land en water, door vele landen met vele volken. Na 7 maanden kwamen we aan de kust.'

Opdracht 6

Wat denk je dat er gebeurd is met Equiano nadat het schip eindelijk aan de kust aankwam?

LES 2

De reis over de Atlantische oceaan

Gevangen genomen en verkocht

De Europeanen kochten de slaven van Afrikaanse handelaren aan de kust. De Europeanen wilden steeds meer slaven en betaalden goed. Daarom begonnen de Afrikanen meer oorlog te voeren om aan slaven te komen. Ook gingen gewapende Afrikanen speciaal op pad om dorpen te overvallen en de mensen meteen te ontvoeren. De gevangenen moesten dagenlang lopen naar de kust. Al die tijd waren ze geboeid.

Aan de kust werden de slaven verkocht aan de Europese handelaren. Elke verkochte slaaf kreeg een brandmerk op de huid.

Opdracht 1

a Weet jij wat een brandmerk is? Als je het niet weet kun je het woord opzoeken in het woordenboek. Een brandmerk is ......

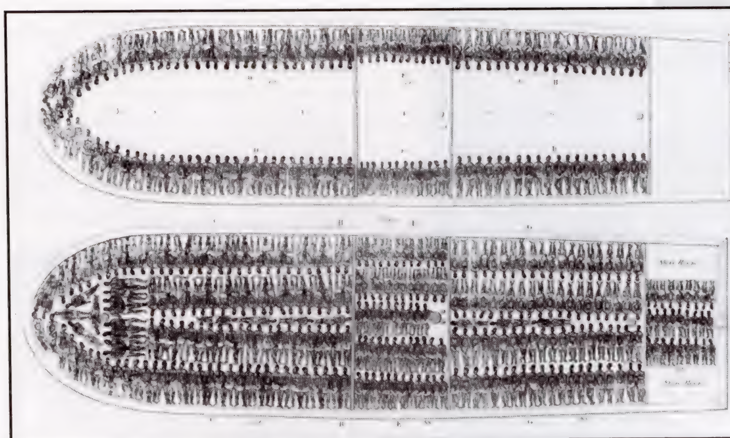
b Waarom denk je dat de slaven een brandmerk kregen?

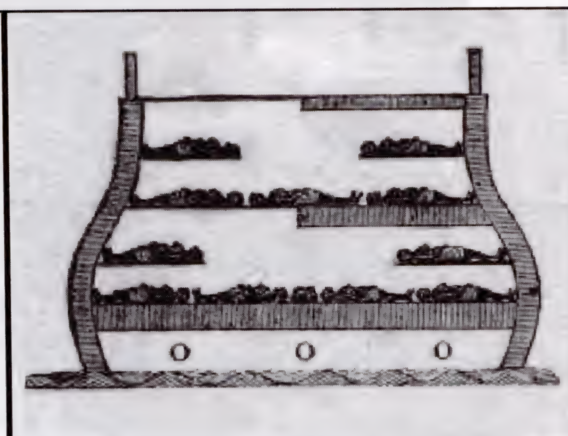
Opdracht 2

Door oorlog te voeren namen de Afrikanen steeds meer slaven. De Europeanen wilden steeds meer slaven en betaalden een goede prijs. Wie vind je hebben nu de schuld van de slavernij, de Afrikanen of de Europeanen? Waarom vind je dat?

De grote oversteek

Als het schip vol genoeg was, begon de reis naar de andere kant van de Atlantische oceaan. De reis duurde 2 tot 4 maanden. De slaven lagen en zaten op elkaar geperst in de ruimen van het schip. Het stonk er en de hitte was ondraaglijk. Ze mochten wel regelmatig het dek op. Ze kregen weinig eten en drinken. Velen werden ziek en stierven. Sommige slaven kozen zelf voor de dood en sprongen overboord.

Opdracht 3

a Waarom werden er zoveel slaven in één schip vervoerd?
b Waarom denk je dat er veel slaven ziek werden en overleden tijdens de reis?

De opstand op het schip Vigilante

Het is 1780. De Vigilante komt in Suriname aan bij de rivier de Marowijne, nog ver van de stad Paramaribo. Dan komen de slaven in opstand en het schip loopt op een zandbank. De slaven zetten de bemanning overboord en vluchten het binnenland van Suriname in. Men heeft nooit meer iets van deze slaven vernomen...

Opdracht 4

a Waarom denk je dat de slaven gewacht hebben met in opstand te komen tot ze in Suriname waren?
b Hoe zou het komen dat er nooit meer iets van deze slaven vernomen is?
c Waar denk je dat deze slaven gebleven zijn?

Opdracht 5

Stel dat jij op de Vigilante had gezeten, denk je dat je de moed zou hebben om in opstand te komen of zou je bang zijn voor de straf als de opstand zou mislukken?

LES 3

Het leven van de slaven

De markt op Curaçao

De meeste Afrikanen (slaven) kwamen eerst aan op Curaçao. Daar waren geen grote plantages, maar wel een grote slavenmarkt. Hier werden slaven doorverkocht naar Midden- en Zuid Amerika en de andere caraïbische eilanden.
Op de slavenmarkt vonden hartverscheurende taferelen plaats. Moeders die van hun kinderen werden gescheiden, broertjes en zusjes die apart van elkaar werden verkocht. De gekochte slaven kregen van hun meester een nieuwe naam.
Meer dan 100.000 slaven zijn via Curaçao verkocht. Minder dan 17.000 bleven op Curaçao.

Opdracht 1

Waarom had men op Curaçao zelf weinig slaven?

Wonen en werken in Suriname of Bonaire

In Suriname moesten de meeste slaven op de plantages werken. Er werd suiker, koffie, cacao en katoen verbouwd. Op de Benedenwindse eilanden was de grond minder vruchtbaar. Er waren minder plantages en dus ook minder slaven. Niet alle slaven werkten op een plantage. Na 1637 werd door de West Indische Compagnie van Bonaire een plantage gemaakt. Naast maïs en vee was er de winning en export van zout. Enkele honderden Afrikaanse slaven werden van Curaçao naar Bonaire verscheept, die gingen werken in de zoutpannen, maïs verbouwden en vee hoedden.

Het werk was zwaar en de slaven werden slecht behandeld. Ze moesten van 's morgens vroeg tot 's avonds laat hard werken. Ze werden zwaar gestraft als ze iets fout deden.

Slaven woonden in hutten op de plantages waar ze werkten. Deze hutjes waren vaak erg klein en niet altijd van een goede kwaliteit.

Opdracht 2

Deze foto is gemaakt op Bonaire. Ben jij wel eens op Bonaire geweest? Misschien heb je deze hutjes dan wel gezien? Vertel er in het kort iets over aan je klasgenoten die deze hutjes nooit in het echt hebben gezien.

Opdracht 3

Stel je voor dat je zelf in zo'n hutje zou wonen, hoe zou jij je dan voelen? Leg het in je eigen woorden uit.

Straf in Suriname

Slaven die niet hard genoeg werkten of iets verkeerds deden, werden gestraft. De slavenhouders gebruikten stokslagen, zweepslagen en opsluiting als straf. Er waren nog zwaardere straffen zoals de Spaanse bok (plaatje links). Vooral in Suriname, waar slaven probeerden te ontsnappen om in het regenwoud te gaan leven.

Als straf voor weglopen werd deze slaaf levend opgehangen aan een haak door zijn ribben (plaatje rechts).

Opdracht 4

Welke soorten straffen werden er aan de slaven gegeven?

Opdracht 5

Op Aruba leven we in een democratie. Wrede straffen en martelen zijn verboden. Wanneer je iets verkeerd hebt gedaan is het de rechter die jou een straf oplegt. Je moet een boete betalen of gaat naar de gevangenis.

a Wat vind je van de straffen van nu. Zijn ze beter dan vroeger of niet.
b Denk je dat straffen helpt als iemand iets verkeerd heeft gedaan? Waarom denk je van wel of van niet?

Slavernij op Aruba

Hoofdstuk 3

LES 1

Hoorspel: Slavernij in 1843

Personages:
1 *Verteller*
2 *Mimi slavin*
3 *Juancho slaaf*
4 *Shon Arends*
5 *Thomas zoon van de Arends*
6 *Señora Arends vrouw van shon Arends*
7 *Maria slavin van de Arends*
8 *Shon Werleman buurman van shon Arends*

De verteller: Ben je wel eens langs de Yamanota gelopen? Of langs Masiduri? Gewoon door de mondi? Heb je het oude huisje op Arikok gezien? Wanneer je die plekken gezien hebt dan weet je hoe Aruba er honderdvijftig jaar geleden heeft uitgezien. Honderdvijftig jaar geleden. Om precies te zijn in 1843. In die tijd wonen er 2.500 mensen op Aruba. Meer dan 500 daarvan waren slaven.
Ik ben een Arubaan en ik vertel dit verhaal. Ik ben op weg naar Mimi op mijn buriku. Straks ontmoeten we haar. Een half uur geleden ben ik vertrokken uit het dorpje bij de Paardenbaai. Ik neem de weg richting Hooiberg, naar Meiveld en Pavilla. Het is warm en stil. Vanaf hier kun je het huisje zien waar Mimi woont.....

Mimi: Ik ben Mimi.

Juancho: Ik heet Juancho. Ik kom van Curaçao. Gisteren ben ik op Aruba aangekomen.

Mimi: Waar woon je? Hier in de buurt?

Juancho: Ik woon op Seroe Blanco. Hier vlakbij, bij shon Werleman.

Mimi: Dat is hier vlakbij. Hoe kom je bij shon Werleman?

Juancho: Shon Werleman heeft mijn moeder gekocht op Curaçao. Zij gaat bij hem in huis werken. Ik ben met haar meegekomen. Gisteren is de boot aangekomen.

Mimi: Ah...je bent ook een catibo... Ik ben Mimi. Ik werk hier bij shon Arends op het erf. Mijn moeder is met señora Arends mee. Zij gaan meestal op rantsoendag naar de Paardenbaai om leer en vlees te ruilen voor reparaties en fruit. Vanavond komen ze terug.

Juancho: Ik stond naar je te kijken. Wat ben je aan het doen?

Mimi: Ik maak sandalen, cutisa. Het zijn cutisa voor shon Arends. Meestal draagt hij boets, maar hier op het erf draagt hij liefst cutisa. Ik heb het leer al gesneden. Ik klop het leer tot het zacht en soepel is.

Juancho: Ik begrijp het, daarna maak je canvas banden vast op het leer.

Mimi: Ja, hoe weet je dat?

Juancho: Op Curaçao doen we het precies hetzelfde. Gebruik jij één stuk leer voor de zool?

Mimi: Nee, drie stukken, die leg ik straks op elkaar.

Juancho: Ik kan het wel voor je doen. Heb je een hamer en een spijkertje? Dan sla ik een rij gaatjes in de zolen en zet die vast met een pees.

Mimi: Wat goed...dan zijn de cutisa's vanavond klaar. Arends zal dat goed vinden. Misschien levert het een schijf suikerriet op.

Juancho: Suiker... een shon die suikerriet geeft? Dat heb ik nog nooit gehoord? Shons eten suiker, maar delen het niet...Waarom doet hij dat?

Mimi: Gewoon. Op rantsoendag drinkt hij rum. Hij wast zich en trekt schone kleren en zijn cutisa aan. Op rantsoendag is hij een goed mens.

Juancho: Rantsoendag op Curaçao was meestal iets vreselijks. Alle slaven hadden vrij maar het was verboden lawaai te maken. Onze shons gingen bij elkaar op bezoek en speelden kaart. Maar rum en suiker, dat was alleen voor de blanken. Wij moesten zachtjes praten. Heb je water voor me?

Mimi: Ik haal water. Sla jij ondertussen de gaatjes in het leer. Wat zijn dat voor strepen op je rug?

Juancho: Dat komt van touwslagen. De meeste slaven krijgen wel eens touwslagen. Doen ze dat op Aruba niet?

Mimi: Jawel... maar alleen de buriku wordt met een touw geslagen. Een slaaf slaan.... Het mag niet van de wet, alleen als je echt iets duurs gestolen hebt, dan gebeurt het wel eens, Waarom ben je geslagen?

Juancho: Ik droeg 's avonds een mand sinaasappels naar huis. Ik heb sinaasappels gestolen... Ze hebben het ontdekt en dan krijg je touwslagen. Ik heb dorst. Is het ver?

Mimi: Nee, we hebben een put op het erf...Wat vreselijk...touwslagen voor sinaasappels. Als ik iets steel, sluiten ze me op en moet ik het teruggeven, maar meestal vergeet shon Arends het.

Juancho: Wat steel jij dan?

Mimi: Ik steel wel eens een stuk suikerriet of een plak funchi. Of ik draag de cutisa van Thomas, dat is de zoon van Arends. Mijn moeder wordt altijd kwaad als ik zoiets doe...ze slaat dan...maar enkel met haar hand. Ik haal water, sla jij de gaatjes...

Verteller: We laten Mimi en Juancho de rest van de dag alleen. Juancho heeft de cutisa van shon Arends afgemaakt en Mimi heeft een heleboel gevraagd over Curaçao. Daar op Curaçao wonen duizenden slaven. Op Aruba maar een paar honderd. Juancho was blij doorverkocht te zijn met zijn moeder. Hopelijk is het op Aruba beter. We gaan terug naar Mimi en Juancho nu het laat wordt. Het is zondag. De familie Arends komt thuis om de zondag te vieren.

Shon Arends: Bon nochi...bon nochi...iemand thuis? Hee, Mimi, neem de buriku over, maak hem vast en geef hem water. Help daarna met het afladen van de vracht. Wie is die slavenjongen? Zeg hem dat hij helpt. We zijn moe.

Mimi: Dit is Juancho. Hij is de nieuwe slaaf van shon Werleman. Hij heeft deze cutisa voor u gemaakt. Kijk...

Shon Arends: Ah, die zijn mooi. Werleman heeft er goede schoenmaker bij.

Thomas: Help eerst even met de zakken zout. Deze zijn van Savaneta.

Juancho: Wat doen jullie met het zout?

Thomas: Dit zout is voor vlees en vis. We snijden het aan reepjes en leggen het in in het zout. We gaan even terug, want er staat nog een buriku met hout buiten. Je bent sterk, Juancho?

Juancho: Ik kom van Curaçao. De Shons slaan daar soms met een touw daar wordt je sterk van. Waar is het hout voor?

Juancho: Is het hout voor het huis?

Thomas: Nee, we gebruiken hout om vis en vlees op te drogen. Het is ook goed voor in de fogon of om vlees mee te roken.

Señora Arends: Bon nochi...daar zijn we eindelijk. Wat een tocht, wat een hitte. De put bij Mahuma stond droog. Het wordt tijd dat het gaat regenen. Mimi, geef de buriku water en helpt afladen.

Mimi: Wat heeft u gekocht señora? Is de ketel repareerd? Oh ja, het gat is dicht. Wat zit er in die zak? Aha, ik voel lamoenchi.

Maria: Mimi, niet zo nieuwsgierig. Houd je een beetje in. Wie is die jongen?

Juancho: Ik ben van shon Werleman maar vandaag help ik hier. Ik kom van Curaçao.

Maria: Als je klaar bent met het hout, breng dan de buriku weg en zorg dat hij niet los kan komen om te gaan drinken uit de put.

Thomas: Wanneer gaan we eten?

Señora Arends: Je eet voorlopig niets. Iedereen heeft honger. Je kunt wel wachten.

Thomas: Wij zijn in Oranjestad pampuna en bakoba wezen ruilen tegen ons kabrietenleer.

Shon Arends: Ga helpen bij het hout en vraag de jongen om op te schieten.

Señora Arends: Maria. Maak jij het eten klaar. Je kunt de ketel gebruiken om water te koken.

Maria: Dit zijn de laatste handjes zwarte bonen. Zullen we lange bonen eten, dan kunnen we die bewaren?

Señora Arends: De boontjes raken op. Als het niet gauw regent houden we enkel vlees en vis over. We hebben nog voor een maand kleine mais.

Maria: Het gaat regenen. Ik voel het. Ik heb gebeden om regen.

Shon Werleman: Arends, waar ben je? Ik zoek een zwart ventje. Je hebt hem toch niet afgepakt? Ik heb hem nodig in de regentijd. Zo klein als die is, kostte hij mij 140,00 florin.

Shon Arends: Ik ben hier, Werleman. Je hebt er een goede schoenmaker bij. Hij heeft cutisa voor me gemaakt. Dat scheelt ons straks een paar boets.

Shon Werleman: Dat is een goed idee. Het gaat regenen Arends. Ik voel het. Ik zie het aan de lucht. Onze put staat bijna droog. Je kunt het water niet meer drinken.

Shon Arends: Ik ben vooral bezorgd om Anna en Thomas. Straks moet ik Maria en Mimi nog vrijlaten, omdat ik ze niet meer te eten kan geven.

Shon Werleman: Klopt. Op de deur van het gouvernementshuis is een lijst opgehangen van twaalf namen. Dat zijn lui die vrijgelaten zijn, omdat ze niet meer onderhouden konden worden. Er zit voor hen weinig anders op dan bedelen...of stelen.

Shon Arends: Hier is een kelkje rum. Proost.

Shon Werleman: Proost, Arends. Laten we hopen op een flinke regenbui.

Verteller: Tot hier volgen we de twee shons. Maria kookt het kabrietenvlees uit, de boontjes en de funchi. Señora Arends gaat rond met een bak water, zodat ieder zich kan verfrissen. Mimi zet een ijzeren plaatje boven een kaars om pinda's te roosteren. Juancho helpt Thomas met het hout te stapelen. Thomas gaat naast Werleman en zijn vader zitten.

Shon Arends: Kijk eens wat ik heb meegenomen yeye's. Je houdt het niet voor mogelijk in deze droogte. Kijk, een stuk suikerriet.

Señora Arends: Oh, wat lekker... vol suikerwater. Hebben ze suikerriet geplant bij Fontein?

Shon Arends: Ja, ongeveer veertig planten. Ze hebben ze vandaag gesneden en ik heb een stuk meegenomen. Nu of nooit.

Señora Arends: Laat Mimi en Juancho ook eens proeven. Je kunt ze niet laten toekijken... Maria... kom eens...

Shon Werleman: Het zal toch niet waar zijn, hè. Heb je alles klaar voor de regen, Arends?

Thomas: Alles is klaar. Alle geultjes zijn gegraven. Ik heb daar een kleine dam gemaakt. De mais ligt klaar om te zaaien. Alle lege halifats staan onder de dakrand.

Shon Werleman: Jij redt het wel, Thomas. Ik heb ook alles klaar.

Shon Werleman: Het gaat beslist regenen. Ik had Juancho eerder moeten hebben, dan had hij dat werk kunnen doen. Nu heb ik twee zoons moeten vragen om me te helpen. Je hebt geluk dat je twee zoons hebt Arends.

Shon Arends: Ik klaag niet...

Señora Arends: We zouden vier kinderen gehad hebben...het lijkt alsof iedere droogte ons een kind heeft gekost.

Maria: Mimi, haal de pinda's van het plaatje en breng het eten. Laat Juancho helpen dragen.

Señora Arends: Wat doen jullie als het vannacht gaat regenen?

Shon Arends: Ja, Werleman, wat doen we? Het hangt er van af hoe hard en hoe lang het regent. Als het langdurig regent blijf ik hier eerst controleren of alles vol loopt.

Shon Werleman: Wie weet kunnen we maandag de mais, boontjes en pinda's planten. We beginnen op jouw grond, die valt eerder droog, daarna mijn kunuku.

Mimi: Hier is het eten. Juancho, geef iedereen een doek en een lepel en blijf achter shon Werleman staan.

Shon Arends: Na nomber di Tata, di Yiu y di Spiritu Santo. Señor, dank voor deze gaven, maar U zult weten dat alles eens op raakt. Denk aan Uw gelovige Arubanen en geef hun een put vol regenwater, want dan blijven vrouw en kinderen gezond. Amen.

Shon Werleman: Mooi gezegd Arends.

Señora Arends: Dios Gracia! Zie je, Arends, als je op rantsoendagavond wat minder rum dronk en wat meer bad, dan zouden we hier suikerriet kunnen verbouwen.

Maria: Mimi en Juancho blijf in de regen staan. Je wordt er schoon en gezond van en het is groeizaam. Bovendien slaap je er goed van en dat zal van pas komen want het wordt een drukke week.

Verteller: Het werd inderdaad een drukke week. Al op zondag zaaiden ze de kleine mais, de boontjes, pinda's en meloenpitten. Acht dagen later regende het weer. De tanki's waren vol. De kippen legden eieren, de ezels waren tevreden met het verse gras. Shon Arends en zijn zoon Thomas, Werleman, Flanegin en Semerel hielpen elkaar om het water zo goed mogelijk te benutten en te bewaren. In de week voor Kerstmis kon de oogst van nieuwe maïs worden gesneden. Geen rupsen dit jaar, geen spint. De jonge haantjes werden geruild voor suiker, fruit en rum...
Dag Mimi..., vertel eens: Hoe gaat het met Juancho?

Mimi: Heel goed. Hij is een huisje aan het bouwen voor zijn moeder en zichzelf op het erf van Werleman. Hij zegt dat het een beter huisje wordt dan dat van mijn moeder en mij. Hij doet zijn best! We zullen zien.

Verteller: Dat komt goed uit, want als hij volwassen is dan zal de Koning hem en jou vrijlaten en alle slaven zullen vrij zijn. Dan zal hij slim en handig moeten zijn, want hij zal zijn eigen bezit hebben en kunnen werken voor zijn geld. Wie weet wordt Juancho schoenmaker...en wie weet wat er van jou zal worden...

Woordenlijst

Boets = leren laarzen
Landweggetje = smalle weg in de mondi.
Cactushaag = muur gemaakt van catussen; Trankera in het Papiamento.
Catibo = slaaf
Cutisa = een soort sandaal gemaakt van leer.
Funchi = dikke maïs pap; het wordt gemaakt van gemalen gele maïs.
Rantsoendag = dag van uitdelen van wekelijks voedsel aan de slaven.
Canvas banden = banden van canvas die gebruikt wordt rond de cutisa.
Touwslagen = slaven kregen soms straffen met een dubbelgeslagen touw.
Yeye's = een yeye is een cicade. Vooral aan het begin van de regentijd is overal het geluid van de yeye's te horen, die met hun gesnor vrouwtjes proberen te lokken.

Vragen over les 1

Je hebt het verhaal van Mimi en Juancho nu goed doorgenomen. Beantwoord nu de volgende vragen.

1 Waar speelt het verhaal zich af?

2 Wanneer speelde dit verhaal zich af?

3 Hoe was het leven in die tijd op Aruba? Regende het veel? Was er voldoende voedsel op Aruba?

4 Hoeveel mensen woonden er in die tijd op Aruba? Hoeveel daarvan waren slaven? Hoeveelste deel/procent was dat van het aantal inwoners in die tijd?

5 Wie (welke personages) komen er allemaal in dit verhaal voor?

6 Waar kwam Juancho vandaan? En waarom kwam hij naar Aruba?

7 Waar woonden er meer slaven; op Aruba of Curaçao?

8 Wat waren de strepen op Juancho's rug? Hoe kwam hij daaraan?

9 Juancho was blij doorverkocht te zijn met zijn moeder. Waarom denk je dat hij blij was?

10 Een van de personages heeft iets goed gedaan voor Shon Arends. Wie was dat en wat heeft hij voor goeds gedaan?

11 In het hoorspel gaat het over Rantsoendag. Welke dag van de week (in het Papiamento) denk je dat Rantsoendag was.......
a - dialuna
b - diaranson
c - diabierna
d - diadomingo

12 In dit verhaal kom je te weten dat er slavernij was op Aruba. Wist je dit hiervoor al? Zo ja, waar weet je dit van?

LES 2

Slavenarbeid

Slavernij in 1818

Op Curaçao werden veel slaven verkocht. Daar leefde in 1819 wel 6.000 slaven. Aruba had geen plantages en ook geen slavenmarkt, maar er was wel huishoudelijk werk. Er waren daarom minder slaven op Aruba. Aan het begin van de 19de eeuw waren er meer slavinnen dan slaven. Vrouwen werkten op het veld (de cunucu) of als huishoudster in huis. Het zware werk op de cunucu's was meestal voor de mannen.

In 1818 waren er 258 slaven op Aruba. De slaven waren verdeeld in 246 tuinslaven, 7 huisbedienden en 5 dragers. Veel eigenaren zeiden dat hun tuinslaaf waren. Zij betaalden 1 peso belasting voor tuinslaven. Op huisslaven betaalde men twee pezos en op dragers drie pezos belasting.

Aantal slaven en hun werkzaamheden in 1818

beroep	*mannen*	*vrouwen*
tuinslaven	100	146
huisbedienden	-	7
dragers	2	3

Slavernij in 1862

Ook in 1862 deden mannen en vrouwen verschillend werk. Vrouwen werkten in huis als bediende, kokkin of wasvrouw. Dertien vrouwen waren winkelbediende of hoedenvlechtster. De meeste mannen werkten in de landbouw als veldarbeider of veehoeder. Ook waren er mannelijke ambachtsslaven. Zij deden handwerk zoals dat van smid, timmerman, metselaar of matroos.

Aantal slaven en hun werkzaamheden in 1862

beroep	*mannen*	*vrouwen*
huisslaven	1	135
ambacht/ winkelslaven	18	13
veldslaven	91	-
veehouders	6	-

Vrouwen slaven werkten als hoedenvlechtster. Dit is een foto van het Historisch Museum in Fort Zoutman.

Kinderen en ouderen

Niet alle slaven moesten werken. Kinderen tot en met 14 jaar mochten niet als slaaf werken. Wel mochten zij klusjes rond het huis doen. Oudere slaven vanaf 60 jaar hoefden niet meer te werken. Dit was vastgelegd in de officiële regels voor de slaven. In de tabel lees je het aantal slaven dat geen beroep had.

Slavenbevolking naar leeftijd in 1862

mannen	*leeftijd*	*vrouwen*
95	geen werk: 0 – 14	100
137	15 – 59	144
6	geen werk: 60 – 90	11
238	totaal	255

Vragen over les 2

1 Waarom waren er meer slavinnen dan slaven?

2 Waarom waren er op Aruba weinig slaven?

3 Waarom wilden de eigenaren dat hun slaven beter als tuinslaven werkten dan dragers?

4 Waarom denk je dat er een verschil in werk was tussen slaven en slavinnen in 1862?

5 Hoeveel slaven en slavinnen hoefden niet te werken? En waarom was dit zo?

LES 3

Slavenregels
In de tijd van de slaven waren er ook regels die de slaven beschermden tegen misbruik door de blanken. Er werd voor gezorgd dat de slaven niet mishandeld werden. Hierbij enkele belangrijke rechten uit het slavenreglement:

De werktijden
In die tijd moesten de slaven vanaf hun vijftiende jaar werken. Een jongere slaaf mocht niet werken. De slaven moesten elke dag werken. Ze begonnen van zonsopgang tot zonsondergang. Tussen twaalf en twee uur 's middags hadden ze rusttijd. Op zondag en feestdagen waren ze vrij.

Voedsel voor de slaven
De slaven hadden ook recht op voedsel. Van hun eigenaar ontvingen ze een minimaal aantal voedsel per week. Het voedsel werd op de woensdagen uitgedeeld. (rantsoendag=diaranzon)
In de regentijd van oktober tot maart, kregen de mannen zes kannen van één liter maïs per week. De vrouwen kregen vijf en kinderen twee à drie. In de droge periode van april tot september ontvingen iedereen één kan minder.

Het straffen van slaven
Vanaf 1857 hadden de slaven als recht dat ze niet door hun meester geslagen (lijfstraf) mochten worden. Als de meester dat toch deed, kreeg hij een boete. Indien een slaaf stout deed, mocht alleen de gezaghebber hem of haar bestraffen. De straffen die werden gegeven waren touwslagen en gedwongen arbeid. Een andere regel was dat kinderslaven tot veertien jaar geen zwaar werk mochten doen of een pakslag krijgen.

Virginia...
Virginia was een slavin uit Aruba kort voor de slavernij werd afgeschaft. Van haar weten dat ze opstandig was. In 1859, toen zij 17 jaar was stal ze kleding van haar meesteres mevrouw Van der Biest. Gezaghebber De Veer gaf haar werkstraf: ze moest 2 dagen dwangarbeid doen aan de wegen van Oranjestad. Vier maanden later stal ze opnieuw kledingstukken en ditmaal moest zij 'twee maanden dwangarbeid op de gronden van haar meester' doen. In november probeerde ze weg te lopen maar dat mislukte. Ze moest weer een maand op de cunucu van haar eigenaar werken. In juli 1860 werd ze veroordeeld wegens 'weglopertj en oneerbiedigheid'. Ze kreeg een gevangenisstraf van 8 dagen in de cellen van Fort Zoutman. Toen ze uit de gevangenis kwam werd Virginia opgepakt omdat ze onrust stookte op straat en zich verzette tegen de politie. Nu kreeg ze lijfstraf van veertien touwslagen. Geen slavin is zo vaak gestraft op Aruba. Gelukkig werd niet veel later de slavernij verboden.

Vragen over les 3

1 Bereken hoeveel uren per week een slaaf moest werken.

2 Vergelijk de werktijd van een slaaf met die van jouw vader of moeder. Hoe vind je dit? Wat is jouw mening hierover?

3 Buchi is 13 jaar oud en zit in de zesde klas. Door de week vertrek hij 's morgens vroeg uit huis met de bus naar school. Hij komt om één uur uit school en rijdt weer met de bus naar de supermarkt waar hij

tot zes uur als boodshappen drager werkt. Op zaterdag werkt hij van acht uur 's morgens tot zes uur 's middags en op zondag van negen uur 's morgens tot één uur 's middags.
Wat zijn de verschillen tussen het leven van een slaaf en het leven van Buchi? Schrijf de verschillen op en geef jou mening over het leven van Buchi.

4a Stel je voor dat je een kinderslaaf bent en je krijgt drie liter maïs per week te eten. Dat is ongeveer gelijk aan 30 koffiekopjes per week. Hoe zou jij dat in een week verdelen zodat je genoeg voedsel hebt? Hoe denk je dat de slaven de maïs opaten? (Denk aan wat je allemaal met maïskorrels kunt maken)
b Stel voor, je vader die ook een slaaf is heeft een kleine plantage met wat patia, meloen, druif, cashu e.d. Wat zou jij hiervan willen eten?
c Denk je dat dit alles gezond eten is? Schrijf, waarom je ja of nee kiest.
d Vind je dat de slaven in die tijd genoeg aten? Schrijf op wat jij hierover denkt.

5 In de les hebben jullie informatie gekregen over de weinige rechten en vele plichten van de slaven. Als je het verhaal van Virginia hebt gelezen, weet je dat zij zich vaak niet aan de regels hield en meerdere soorten straffen kreeg, namelijk lijfstraf, werkstaf en gevangenisstraf.
a Voor welke overtredingen kreeg Virginia werkstaf, lijfstraf, gevangenisstraf?
b Wat vind je van de straffen die Virginia kreeg? Eerlijk of oneerlijk, te zwaar of te licht? Schrijf op waarom je dat vindt.
c Wat denk je dat Virginia gezegd kan hebben toen ze voor de gezaghebber moest komen om haar overtredingen uit te leggen?

De Arubaanse kunstenares Vanessa Paulina vroeg zich af wie Virginia was en hoe ze eruit zag met de gestolen kleren van haar eigenaresse mevrouw Van der Biest. Dit is het schilderij dat zij van Virginia maakte.
d Hoe denken jullie dat de andere mensen in het verhaal eruit zagen? Maak een tekening van Virginia in de cel van Fort Zoutman of eigenaar Van der Biest en zijn vrouw of anders van gezaghebber De Veer.

Hier in Fort Zoutman zat Virginia acht dagen en nachten in de gevangenis.

Emancipatie op Aruba

Hoofdstuk 4

LES 1

Hoorspel: Emancipatie op Aruba: Vrijheid, blijheid?

Personages:
1 *Juancho Wernet: geëmancipeerde slaaf*
2 *Mimi Arends: geëmancipeerde slavin, getrouwd met shon Thomas Arends*
3 *Shon Thomas Arends: Zoon van Shon Simon Arends de oude eigenaar van Maria. Thomas is getrouwd met Maria.*
4 *Nana: dienstbode van de Shon Thomas Arends en Maria.*
5 *E. E. Van den Bosssche: gezaghebber van Aruba. Hij bestuurde het eiland namens Nederland.*
6 *Shon Werleman: de oude eigenaar van Juancho*
7 *Grupo di tambu: klein muziekgezelschap dat tambu speelt.*

De emancipatie van de slaven op Aruba is alweer een jaar geleden. Iedereen is vrij, maar is iedereen ook gelijk? Juancho is een paar weken na de emancipatie als vrij man naar Venezuela vertrokken om werk te zoeken. Door de droogte heerste er hongersnood op Aruba. Juancho's moeder woont en werkt na de emancipatie nog bij steeds Shon Werleman. Ze is inmiddels oud en soms ziek. Toen ze een maand ziek was en niet kon werken kreeg ze onderstand van de gobierno.
Aan het begin van 1864 keerde Juancho terug naar Aruba. Hij ging werken op de cochenille-plantage van Shon Werleman. Als hij niet bezig was met het verbouwen van cochenille, maakte hij cutisas die hij in Playa verkocht. Op zondag ging hij naar de kerk en daarna genoot Juancho van zijn welverdiende rust.

Scène 1: Ontmoeting

De watapana staat er verlaten bij. Alleen de passaat komt langs. De takken waaien mee in de vertrouwde richting. Waar vroeger de catibos de maïs onder de vurige zon zaaiden, ligt nu een lege vlakte. In de verte zijn voetstappen te horen.
Juancho loopt in nadenkende passen door het kale landschap. Hij veegt het zweet van zijn voorhoofd. De rest regent af langs zijn nek en oren. Juancho kijkt even rond en zoekt een plek waar de watapana schaduw geeft.
Vroeger verlangde Juancho naar de tijd dat hij een vrije man zou worden. Nu hij eindelijk zijn vrijheid heeft voelt hij zich niet anders. "Geen catibo meer van de Shon, maar wel slaaf van het verleden" denkt hij hardop. "Als ik maar genoeg cutisas verkoop, kan ik het huis voor mijn moeder afmaken en mijn eigen huisje bouwen".
Juancho kijkt naar de horizon. Zijn ogen vallen dicht. Als hij ze weer open doet ziet hij een jongedame. Ze loopt deftig onder haar parasol in de richting van Juancho. De zonnestralen kaatsen van haar parelwitte 'bocatana' jurk. De wind waait haar 'belo' over haar gezicht.
"Mimi?"........."Nee, ik droom."Juancho staat op en kijkt met zijn ogen in haar richting. De eerste dag dat Juancho haar zag, stonden ze samen in de regen op advies van Mimi's moeder, Maria. Jarenlang deed Juancho 's nachts zijn ogen dicht, maar slapen kon hij niet. Hij droomde over een leven in vrijheid met Mimi aan zijn arm.
Maar als Mimi dichterbij komt, kijkt ze van hem weg. Mimi loopt langs Juancho heen, als een wolk voor de zon. "Mimi?" klinkt zijn stem in de stilte. "Mimi!" Mimi staart voor zich uit en loopt met stevige stappen door. "Mimi! ... Juancho. Herken je mij niet meer? Ik heb van mijn moeder gehoord dat je na de bevrijding op Plantage Nooitgedacht bent gaan wonen. Ik vroeg overal naar je. Ik ben zo blij je weer te zien!
Mimi houdt zich stil en draait zich om. Haar blik glijdt over de leegte achter Juancho. "Hoe durf je mij aan te spreken? Waar haal jij het recht vandaan? Weet je wel wie ik ben? Ik ben de vrouw van shon Arends!" Mimi's woorden slaan als een touwslag op zijn rug.

Juancho had haar willen herinneren aan de tijd dat ze beiden als slaaf cutisa's moesten maken voor hun Shons. Hij laat het verleden voor wat het is: iets wat voorbij is gegaan en nooit meer terug zal komen. Mimi kijkt hem door haar ogen van vroeger aan, maar niet voor lang. Ze keert haar rug tegen de zon en verdwijnt in de verte. Zo ook Juancho's hoop op een leven in vrijdom en ware liefde. "Mimi, ik ben je nooit vergeten. Laat me niet weg uit je herinnering, alsjeblieft niet."

Scène 2: Gesprek: vieren of vergeten?

Juancho loopt verder naar het huis van Shon Werleman. Zijn moeder heeft brood van Maishi Rabo met Boonchi klaargemaakt. Ook Shon Werleman komt thuis. Tijdens de maaltijd bespreekt Juancho de mogelijkheden om zijn eigen cunucu te bewerken, nu de teelt van cochenille afneemt. Juancho besluit de volgende dag een stuk landbouwgrond aan te vragen.
Als het halfdonker is bereikt Mimi haar huis op plantage Nooitgedacht. Haar man, Thomas Arends, zit al aan tafel. Hij kijkt naar zijn holoshi di saco en stopt deze terug in de gleuf van zijn vest.

Thomas Arends: "Bon nochi Prenda. Je ziet er moe uit."

Mimi: "Ja, ik heb een flink stuk gelopen. En die hitte! Pfff…"

Thomas Arends: "Mah, waarom neem je toch niet het paard dat ik voor je heb gekocht? Kom, ga lekker zitten."

Geluid: voetstappen, het gekraak van de houten vloer en het geschuif van een stoel.

Mimi: "Mmmm… het vlees ziet er lekker uit. Nana! Is er geen pompoen meer?"

Thomas Arends: "We hebben vandaag een uitnodiging ontvangen van gezaghebber Eduard van den Bossche. Volgende week vindt de herdenking plaats."

Nana: "Alsjeblieft senjora."

Mimi: "Wat voor herdenking?"

Thomas Arends: "De emancipatie natuurlijk. Volgende week is het één jaar geleden dat de slaven zijn bevrijd."

Mimi: "O… moet er dáárom feest gevierd worden? Dat is toch al voorbij?"

Thomas: "Aj, Prenda, zo'n belangrijke dag in de geschiedenis van ons eiland is toch de moeite waard om herdacht te worden, of niet?"

Mimi: "Onzin, de emancipatie was een veel te kleine pleister om op alle wonden van een slaaf te doen. De pijn blijft. Vrijheid neemt de littekens niet weg."

Thomas: "Ik begrijp wat je bedoelt, maar "doen alsof" helpt toch ook niet?"

Mimi: "Ik hoef niet meer. Ik wil graag gaan rusten. Nanaa! Zet het lampet met water voor me klaar en leg mijn bata voor me op bed. Bon nochi, mi amor."

Thomas: "Drumi dushi, prenda."

1888: 25 jaar emancipatie op Curaçao. De shons lijken tevreden; de vrijgemaakte slaven kijken minder blij op deze foto. Hoe zou het op Aruba met Mimi en Juancho zijn gegaan?

Scène 3: Samen komen

In de straten van Playa klinkt hier en daar de tambu. Er lopen wat mensen op straat. De sterren kijken lachend toe. De statige woning van gezaghebber van den Bossche is feestelijk versierd. Een rij flambeu's nodigt de gasten uit om naar binnen te gaan. Dames schateren op de walsmuziek van de caha di orgel. Gezaghebber van den Bossche: "Bon nochi. Bon Bini! Loopt u maar naar binnen en geniet van de festiviteit van vanavond."

Shon Werleman: "Gezaghebber bon nochi, dit is Juancho. Juancho Wernet de zoon die ik zelf nooit heb gehad. Hij is vanaf dat hij een kind was met ons."

Gezaghebber van den Bossche: "Un placer. Juancho Wernet, jij in het bijzonder, gefeliciteerd op deze bijzondere dag."

Juancho: "Mucho gusto. Dank U wel heer van den Bossche. Alhoewel ik niet weet of ik uw felicitaties verdien. Het is toch onze koning Willem III die de emancipatie op zijn naam heeft staan?"

Gezaghebber van den Bossche: "Nu u het zegt."
De gezaghebber kijkt om zich heen. Een gezelschap van enkele tientallen Arubanen staat om hem heen. Oude slaven, voormalige meesters, mannen en vrouwen, hun kinderen. De pastoor van Playa, de meester van de openbare school. De gezaghebber heft zijn glas. "Dames en heren, laten we op deze mooie dag, het glas heffen op onze Koning Willem III: De Bevrijder. Salud!"
Tussen de klank van kristallen glazen die elkaar raken, ziet Juancho dezelfde Mimi die hij een week geleden was tegengekomen: knap en deftig. Ooit slavin en nu de vrouw van een shon! Hij loopt in de richting van haar stem.

Juancho: "Bon nochi, Mimi. Ben je ook gekomen?"

Mimi draait zich om en kijkt Juancho verrast in zijn ogen.

Mimi: Bon nochi.

Juancho: Mag ik u feliciteren Senjora?

Mimi: Arends, Senjora Arends. Feliciteren?

Juancho: Met uw huwelijk. Uw huwelijk met Shon Thomas Arends.

Mimi: Oh ja, danki, maar dat is nu al bijna een jaar geleden.
Mimi kijkt de andere kant op en houdt haar armen strak voor haar lichaam gekruist.

Juancho: Mimi, waarom die afstand? Ken je me niet meer?

Mimi: "Dat was lang geleden. Ik ben nu Senjora Arends. Heb je nog meer vragen?"

Juancho: Ik zou in ieder geval geen 200 florin voor je hand hebben gevraagd.

Mimi: Wat wil je daarmee zeggen? Het geld van de emancipatie dat hij voor zijn slavin heeft gehad?!

Juancho: Ja, dat geld. Het geld hadden ze aan ons moesten geven! Voor alle jaren die we werkten in de zon en op het veld.

Mimi: ...Ach ja, dat geld. Een kleine vergoeding voor zijn slavenbezit. Ik vind zijn naam veel meer waard dan die vergoeding. Meer dan vrijheid. Want wat heb je aan vrijheid, zonder goede naam?

De vraag verdwijnt in de lucht als de gasten de pianist met een applaus belonen voor zijn heerlijke wals. Juancho streelt Mimi een laatste maal met zijn ogen. In gezelschap van zijn gedachten loopt hij naar buiten. "Ayo pa semper Mimi dimi. No sconde bo pasado, mi amor. Sin sa ta ken bo tabata, nunca nos por libera nos mes di sclavitud".
Verderop klinkt gezang op tempo van de tambu. Juancho's nieuwsgierigheid neemt hem mee in de richting van de klanken. Om de hoek beweegt een kleine groep mensen ritmisch en op blote voeten. Ze luisteren naar een tambu. De canto volgt: "Liberte, Egalite - Nos tur ta un - No tin catibo mas".
Juancho loopt door. "Nos tur ta un?, vraagt Juancho af in de naderende stilte. Hij kijkt naar boven, alsof er een antwoord uit de hemel zou volgen. Wie bedoelen ze met 'nos'? Zeker niet Mimi en ik..... Het is donker. Hier en daar schijnt nog een eenzame ster. Juancho loopt de vrije duisternis in.

Woordenlijst

bata = jurk die vrouwen thuis dragen (japon). Ook als pyjama gebruikt.
belo = hoofddoek van kant of fijn stof. In die tijd toonde de vrouw zich zonder hoofdbedekking nooit in het openbaar.
bocatana = stof die vroeger gebruikt werd om lakens en slopen te maken maar ook als kleding.
casuela = een ronde ijzeren plaat waarop men vroeger pan bati maakte.
catibos = slaven
cochenille = schildluis. Van het vocht van de cochenilleluis werd een roodpaarse kleurstof gemaakt.
cutisas = een soort sandaal gemaakt van leer.
emancipatie = vrijmaking van de slaven.
flambeu = een fakkel. Vroeger werden cadushi's aangestoken en gebruikt om licht te verspreiden. (letterlijk: palo di cadushi).
Gezaghebber = de belangrijkste Nederlandse bestuurder op het eiland.

holoshi di saco = zakhorloge; vroeger droegen de heren een klein zakhorloge in hun broekzak.
herdenking = de herinnering aan iets vieren.
lampet = een kan die gebruikt werd om water in een kom te schenken om de handen en het gezicht te wassen.
onderstand = geld die mensen van de overheid (gobierno) krijgen omdat ze geen werk hebben of niet kunnen werken.
Playa = een andere naam voor Oranjestad.
prenda = lieverd (letterlijk: juweel)
shon = Heer. Vroeger werden de heren van de hogere klasse uit respect zo genoemd.
silhouet = schaduwbeeld.
yeye's = een yeye is een cicaden. Vooral aan het begin van de regentijd is overal het geluid van de yeye's te horen, die met hun gesnor vrouwtjes proberen te lokken.

Vragen over les 1

1 In welk jaar speelt dit verhaal zich af? Hoeveel jaar na de emanicipatie?

2 In welk deel van Aruba speelt het slot van het verhaal zich af?

3 Welke achternaam kreeg Juancho na de emancipatie?

4 Waar vertrok Juancho naar toe na de emanicipatie? Wat ging hij daar doen?

5 Wanneer keerde Juancho terug naar Aruba? Waar ging Juancho toen werken?

6 "Jarenlang deed Juancho 's nachts zijn ogen dicht, maar slapen kon hij niet. Hij droomde over"... Waarover droomde hij?

7 Waarom denk je dat de plantage in scene 1 'Plantage Nooitgedacht' heet?

8 Wat wordt er bedoeld met de zin: "Mimi's woorden slaan als een touwslag op zijn rug." Is dit letterlijk of figuurlijk bedoeld?

9 Wat werd er gevierd bij het huis van gezaghebber Van den Bossche? Wat vindt Mimi hiervan? Waarom vindt ze dat?

10 Waarom denk je dat Mimi niet met Juancho wilde praten? Wat vind je hiervan?

11 Waarom de titel: Vrijheid, blijheid? Waarom denk je dat Juancho's vrijheid, geen blijheid voor hem bracht?

LES 2

Slaven na de emancipatie

1. Arbeid

Op Aruba werden in 1863 480 slaven bevrijd. De vraag was waar zij na de emancipatie gingen werken. Na de emancipatie bleven veel ex-slaven hun oude werk doen. De ambachtslaven (smid, timmerman) bleven hun beroep uitoefenen. De huis- en veldslaven bleven voor hun eigenaar werken, maar nu tegen betaling. Anderen zochten werk als matroos. Een aantal geëmancipeerden vestigde zich als landbouwer (cunucero). Sommige vonden werk in goudwinning. Dit leverde ook wat werkgelegenheid op.

In de tweede helft van 1863 was er een hongersnood op Aruba. Dit kwam door de droogte en er was bijna geen oogst. Enkele geëmancipeerden, maar ook veel andere Arubanen trokken naar Venezuela om werk te zoeken. De meeste van hen keerden al snel weer terug naar Aruba.

2. Onderstand

Er was een onderstandregeling voor oude slaven. Ouderen en mensen in nood kregen een wekelijkse uitkering van 45 tot 51.5 cent. Een arbeider in goudmijnen verdiende toen 75 cent per dag. Armen kregen bij overlijden een doodskist. Voor Aruba werd daarvoor ieder jaar ongeveer fl. 300 gereserveerd. In 1876 kregen acht ex-slaven onderstand. Tussen 1880 en 1900 kregen vijf tot tien ex-slaven een uitkering. Door het overlijden van een aantal geëmancipeerde slaven daalden de uitkeringen tot minder dan fl. 100,- in 1907. In 1917 was er geen aanvraag meer voor uitkering.

3. Onderwijs en medische zorg.

Op Aruba kregen slavenkinderen samen met vrije kinderen gratis onderwijs. De overheid zorgde voor de financiële zorg voor onderwijs voor de ex-slaven. Er was toch geen uitbreiding van het onderwijsaanbod. Van de geëmancipeerde slaven waren er ongeveer 140 jonger dan veertien jaar. In de eerst helft van 1863 volgde 4 slavenkinderen onderwijs aan de openbare landsschool en 26 aan de katholieke scholen van de zusters. Op de zusterscholen van Oranjestad en Santa Cruz waren samen 132 kinderen.
In de tweede helft van het jaar gingen deze kinderen minder naar school. De oorzaak daarvan was de hongersnood.

4. Huwelijken.

Slaven mochten niet trouwen want dat was verboden. Trouwen voor de kerk gebeurde wel. Na de emancipatie veranderde dat. Voortaan trouwden ex-slaven ook. Soms huwden vrijgemaakte slaven met elkaar, maar ook huwden zij met gewone, vrije Arubanen.
De kerkboeken van de parochie van Santa Cruz bevatten huwelijken tussen partners met slavennamen en vrije Arubanen. Huwelijken werden soms jaren na de emancipatie gesloten en daarbij werden één of meer kinderen door de echtgenoot erkend. Waarschijnlijk waren hier de ouders al lang voor de emancipatie samen. Door alle gemengde huwelijken gingen de slaven op in de vrije samenleving en verdween de slavengroep als aparte groep.

Vragen over les 2

Arbeid

1 Wat voor werk gingen de ex-slaven uitoefenen na de afschaffing van de slavernij?
2 Waarom gingen veel slaven en andere Arubanen naar Venezuela?

Onderstand

3 Wat waren de onderstandregelingen toentertijd?
4 Denk je dat mensen van de onderstand konden leven? Waarom denk je dat?
5 Waarom zou er in 1917 geen enkele uitkering zijn aangevraagd?

Onderwijs

6 Hoeveel slavenkinderen volgden onderwijs in 1863? Hoeveel kinderen gingen er niet naar school?
7 Hoe denk je dat de scholen eruit zag in vergelijking met nu? Schrijf 5 voorwerpen uit de klas op die in 1863 toen niet in een klas aanwezig waren?

Huwelijken

8 Waarom denk je dat de slaven weinig voor de wet huwden?
9 Met wie trouwden de geëmancipeerde slaven na 1863?
10 Waarom verdween de slavengroep als aparte bevolkingsgroep op Aruba?

Giribaldi 'Ba' Helder werd in 1861 geboren als slaaf. Nog voor hij twee jaar oud was kreeg hij de vrijheid. Zijn hele leven werkte hij als klusjesman in Oranjestad. In 1939 kwam hij om het leven toen hij voor zijn huis werd aangereden door een auto.

LES 3

Vrijheid, gelijkheid en broederschap

De prijs van emancipatie

Bij de afschaffing van de slavernij werden er 480 Arubaanse slaven vrij gemaakt op een totaal van ongeveer 3500 inwoners. Dus één op de zeven Arubanen was tot die dag slaaf. Het aantal vrijgemaakten op Curaçao en Bonaire was veel hoger. Kijk naar de volgende tabel:

Tabel: Vrijgemaakte slaven en totaal inwoners Aruba, Bonaire en Curaçao:

	Vrije slaven	Totale inwoners
Aruba	480	3500
Bonaire	752	3200
Curaçao	6751	25000

Om de slaven van Aruba vrij te krijgen moest het gouvernement de eigenaren betalen. Voor elke slaaf betaalde het gouvernement 200 florin aan de eigenaar. In totaal gaf het gouvernement op Aruba ongeveer 96.000 florin uit. De slaven zelf kregen geen vergoeding voor de vele jaren dat zij hadden gewerkt.

Vieren of herdenken

Op 1 juli 1863 werd de slavernij op Aruba afgeschaft. Er werd feest gevierd in Oranjestad. In 1873, dus tien jaar later werd er gefeest om de afschaffing van de slavernij te vieren. 25 jaar na de afschaffing van de slavernij werd er weer gefeest, maar minder als bij het tiende jaar. Op Curaçao werd wel gefeest in 1888. Zie de foto op pagina 40.

In 1913 bij het vijftigste jaar na de afschaffing van de slavernij, werd er op Aruba niet gefeest. Op Curaçao en Bonaire en in Suriname gebeurde dat wel. Hier zie je een poster uit 1913 uit Suriname. In 1963 bij de honderdste herdenking, werd er weer niets op Aruba gevierd. Op Curaçao en Bonaire werd de afschaffing van de slavernij nog wel herdacht.

Elisabath Bijlo: Aruba's laatste slavin

Elisabeth Bijlo was de laatste slavin van Aruba. Zij werd op 7 augustus 1861 geboren en ze stierf op 3 februari 1948. De naam Bijlo komt op Aruba niet meer voor. Van de honderd slavenachternamen bestaan er nu nog 60 op het eiland.

Vragen over les 3

1 Op Aruba was tot 1 juli 1863 één op de zeven Arubanen een slaaf. Reken uit hoe groot het aandeel van de slaven was op Bonaire en Curaçao.

2 Reken uit hoeveel de overheid moest betalen om alle slaven van Bonaire en Curaçao vrij te kopen.

3 Met de jaren werd de afschaffing van de slavernij steeds minder gevierd op Aruba. Op Curaçao en Bonaire veel meer.
Waarom denk jij dat er op Aruba met de jaren niet meer werd gevierd?

4 Zou jij als een ex-slaaf de jaartallen willen vieren met feest of gewoon herdenken? Kies een mogelijkheid en schrijf waarom je dat kiest.

5 Zoek in het telefoonboek op welke zes slavennamen van het rijtje van tien nog voorkomen op Aruba en welke niet.
Braaf - Briesen - Ecurij(y) - Everon - Krozendijk - Klepper - Raplo - Ridderstaat
Stoppel - Stamper - Water - Wernet

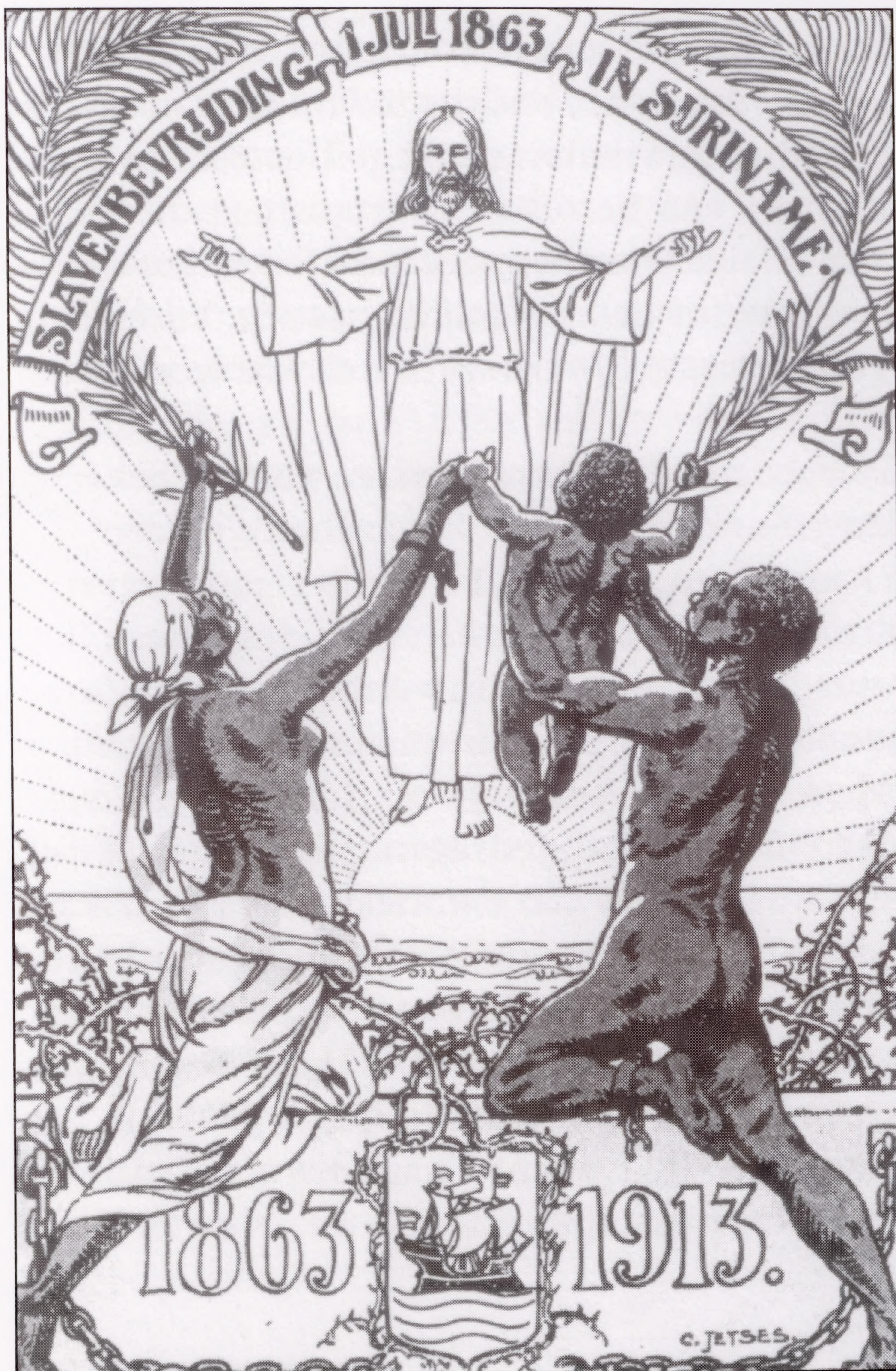
Debat

Je hebt nu al enkele lessen over de slaven van Aruba gehad en weet dus dat de eigenaren 200 florin per slaaf ontvingen, maar de slaaf kreeg helemaal niets. We eindigen dit onderwerp met een klassendebat.
Er zijn 3 panelleden: De slaafeigenaar Pieter Croes, de slaaf Garibaldi Paskel en het Gouvernement.
De leerkracht zal jullie verder uitleggen hoe jullie te werk gaan.

1 Eigenaar Pieter Croes:
Hij vindt het terecht dat hij als eigenaar een vergoeding krijgt, maar hij vind het bedrag van 200 florin te weinig. Hij wilde meer en zegt daarom dat hij de slaaf voor een lange tijd onderdak, voedsel en kleding moest geven.

2 Slaaf: Garibaldi Paskel
Hij vindt dat hij ook een vergoeding moest krijgen voor al de jaren die hij voor Pieter Croes, hard heeft gewerkt. Hij denkt dat hij wel meer dan 200 florin voor de baas heeft verdiend en vindt dat hij de helft dat bedrag moest krijgen, dus 100 florin. Hij vindt het jammer om met lege handen vrij te lopen. Hij klaagt dat het gouvernement niet veel helpt en dat hij in armoede moet leven.

3. Gouvernement: de gezaghebber
Het Gouvernement denkt dat hij het juiste heeft gedaan. De vrijheid van de slaven kopen voor 200 florin elk. Hij vindt dat bedrag eerlijk voor de eigenaars.
De gezaghebber vindt niet dat hij de slaven ook nog moest betalen. Net als de al vrije Arubanen kunnen de oude slaven zelf hun geld verdienen. Volgens hem waren er vele regels die de slaven beschermden. Verder denkt hij dat de oudere en gebrekkige slaven goed onderstand krijgen: ongeveer 50 cent per week. Daarnaast vindt de gezaghebber dat de slaven blij moeten zijn met een gratis onderwijs en de doodkist wanneer ze dood gaan.

In 1913 werd de vijftigste verjaardag van de emancipatie in Suriname groots gevierd. Op Aruba werd daaraan maar weinig aandacht besteed.

Desaroyo di Curiculo

Fundacion Exposicion Herencia di Sclavitud 2008

Prins Bernhard Cultuurfonds
NEDERLANDSE ANTILLEN en ARUBA